

Vedlegg til språkplanen

Rutine for særskilt språkopp- læring i Færderskolen 2023-2030

**FÆRDER
KOMMUNE**
– med vind i seilene

INNHOOLD

INNLEDNING.....	3
1. SÆRSKILT NORSKOPPLÆRING.....	6
2. FAGOPPLÆRING.....	8
3. MORSMÅLSOPPLÆRING.....	10
4. INNFØRINGSTILBUD TIL NYANKOMNE MINORITETSSPÅKLIGE ELEVER I FÆRDER.....	10
5. KARTLEGGING AV MINORITETSSPÅKLIGE ELEVER.....	13
6. LÆREPLAN I GRUNNLEGGENDE NORSK FOR SPRÅKLIGE MINORITETER.....	15
7. KOMPETANSEMÅL OG VURDERING - NIVÅ 1-3.....	17
8. NETTRESURSSER.....	20
9. KILDER.....	20

INNLEDNING

Rettigheter, lover og regler

Elever i grunnskolen med annet morsmål enn **norsk** og samisk kan ha rett til **særskilt** språkopplæring. Det står i **opplæringsloven** § 3-6: En minoritetsspråklig elev har rett til særskilt **norskopplæring** frem til eleven har tilstrekkelige ferdigheter i norsk til å følge den vanlige opplæringen i skolen.

Særskilt språkopplæring kan i tillegg til **særskilt norskopplæring** være **tospråklig** fagopplæring. Færder kommune gir ikke morsmålsopplæring. Hva slags type særskilt språkopplæring eleven skal få tilbud om, må fattes i et **enkeltvedtak**. Den særskilte språkopplæringen kan foregå i et innførings-tilbud eller som tilpasning i den ordinære opplæringen. Det er frivillig om elevene ønsker å motta tilbudet om særskilt språkopplæring.

Det er ikke fastsatt hvor mange år elevene kan få vedtak om særskilt språkopplæring, men særskilt språkopplæring skal være en overgangsordning til elevene har opparbeidet seg gode nok norskkunnskaper til å følge ordinær opplæring. Særskilt norskopplæring og tospråklig fagopplæring gis innenfor det ordinære timetallet. [Les mer om innføringstilbud for nyankomne minoritetsspråklige elever på Udir.](#)

Vårt innføringstilbud til flerspråklige elever

1. Særskilt norsk opplæring
2. Tospråklig opplæring

Fra velkomstklasse til nærscole

I Færder har vi innføringstilbud både på Labakken skole og Borgheim ungdomsskole. Vi kaller dem velkomstklasser. Formålet med velkomstklassen er å lære elevene norsk så raskt som mulig, slik at de kan få utbytte av ordinær opplæring.

I velkomstklassene er norskopplæring ut fra læreplanen Særskilt språkopplæring i faget norsk, der elevens måloppnåelse vurderes fra nivå 1 til nivå 3. Denne planen er en aldersuavhengig, nivåbasert plan. Det er knyttet kartleggingsprøver til planen, og den knyttes til kommunens overordnede [språkplan 2022-2027.](#)

Eleven har tilbud i velkomstklassen til språkutviklingen er hensiktsmessig og nådd nivå 1 etter læreplanen i grunnleggende norsk for språklige minoriteter. Etter det følger de sin videre opplæring i nærskolen (barneskolen) eller i ordinær klasse (Borgheim).

Samarbeid mellom lærere: samarbeid med kontaktlærere og foresatte etter behov. Film fra Lesesenteret: [Samarbeid mellom lærere.](#)

Organisering av tospråkressursene i Færder

Labakken skole:

Personalansvar: Ansettelse, oppfølging – enkeltvis, og tospråklærerne som gruppe.

Tospråkbehov: samle inn, planlegge og distribuere ressurser.

Ansvar på nærskolene:

Avtale tidspunkt for tospråkundervisning med tospråklærer. Kontakt og informasjon mellom kontaktlærer og tospråklærer.

Følge opp at kartlegging gjennomføres i tråd med retningslinjer (Kartleggingsverktøy i UDIR). Kartleggingen er avgjørende for å definere korrekt behov for videre tospråkopplæring.

Rutiner: Hva skjer, og hvem gjør hva når nye flerspråklige elever ankommer Færder:

- ***Innbyggertorget melder om ny elev***
Innbyggertorget informerer Labakken.
- ***Skolens inntakssamtale***
Labakken (kontaktlærer) har samtale med foresatte og elev. 1. og 2. trinns elever starter opp i nærscole.
- ***Organisere tilbud særskilt språkopplæring***
Labakken (ledelsen) ansetter tospråklærer - 2 t/u.
Tospråkundervisningen ligger fast på mandager.
- ***Fatte vedtak velkomstklasse***
Labakken (ledelsen).
- ***Oppstart skole***
Labakken (kontaktlærer) tar imot og ivaretar ny elev.
- ***Kartlegging før overføring til nærscole***
Labakken (kontaktlærer) gjennomfører eventuelt i samarbeid med tospråklærer.
- ***Oppfølging av PPT***
Labakken involverer PPT ved behov for spesialundervisning.
- ***Besøke nærscole***
Kontaktlærer på Labakken avtaler med nærskolen.
- ***Overføringsmøte med nærskolen***
Labakken (kontaktlærer) avtaler direkte med ledelsen/kontaktlærer på nærskolen.
- ***Vedtak opphør velkomstklassen***
Labakken (ledelsen) har ansvar.
- ***Registrering skolebytte***
Innbyggertorget har ansvar.
- ***Oppstart nærscole***
Nærskolen tar imot og ivaretar ny elev første skoledag.
- ***Særskilt språkopplæring på nærscole***
Labakken (ledelsen) har ansvar.
- ***Kartlegging***
Nærskolen (kontaktlærer), eventuelt i samarbeid med tospråklærer. Informasjon til Labakken angående videre behov for tospråkundervisning. Gjelder for 3.-7. trinn.
Nærscole kartlegger selv 1. og 2. trinnselever.

1. SÆRSKILT NORSKOPPLÆRING

Særskilt norskopplæring skiller seg fra den ordinære opplæringen i norsk ved å være språkopplæring for elever som ikke har norsk som morsmål. Det innebærer en tilrettelagt norskopplæring med et andrespråks perspektiv. Den særskilte norskopplæringen kan foregå i et innføringstilbud eller som tilpasning i det ordinære norskfaget.

Særskilt norskopplæring er forsterket opplæring i norsk. Opplæringen skal bidra til at elevene lærer seg norsk godt nok til at de kan følge den ordinære opplæringen i skolen. Tilbudet kan gis som tilrettelagt opplæring i ordinær klasse, eller i egne grupper. Eleven kan få opplæring med særskilte tilpasninger innenfor den ordinære læreplanen i norsk, eller opplæring etter egne læreplaner.

Opplæring den første tiden

- Film fra Lesesenteret: Opplæring den første tiden (8:01).
- Mangfoldig gruppe, ulike kjønn, språk, alder og bakgrunn. Noen har gått på skole og andre har flere års opphold fra skolegang pga krig og forfølgelse andre har aldri gått på skole.
- Elevene har til felles at de har et annet morsmål enn norsk, det er kanskje også det eneste.
- Selv om de ikke kan norsk, er de ikke kunnskapsløse. Det er viktig at skolen anerkjenner, har høye forventninger til dem og samtidig gir dem tilpasset støtte slik at de opplever mestring.
- Grunnleggende pedagogisk prinsipp: bygge kunnskapen på det de allerede kan fra før.
- God begynneropplæring med norsk og fag fra første stund. For å skape helhet og sammenheng er det viktig at lærer i særskilt norsk og faglærere samarbeider.

I begynnerfasen

Språket læres i samspill, gjerne med jevnaldrende i autentiske situasjoner. Undervisningen baseres på muntlig arbeid. Jobbe med lytteferdigheter for å gi elevene et begynnerrepertoar (hilse, spørreord, setninger ol.). Det er spesielt viktig å bygge opp ordforrådet (begreper og benevne gjenstander). Det arbeides også med uttaletrening (artikulering og lyder).

Språklæring gjennom:

- felles opplevelser
- aktiviteter
- bilder og konkreter
- knyttes til lesing og skriving

Grammatikk og ordbøyning

Arbeidet med formen i språket er viktig. Det må jobbes med bøyningsstruktur og setningsstruktur i språket. Dette kan knyttes til tekster elevene leser eller tekster de produserer selv.

Grunnleggende ferdigheter

Det er ikke tilstrekkelig for nyankomne elever å jobbe med språk bare i norsktimene. Alle lærere har ansvar for elevens språkutvikling. Fokus på muntlige aktiviteter og arbeid med ord og begreper er spesielt viktig. Det er viktig at alle elevene får delta aktivt i undervisningen i alle fag. På den måten får de utviklet både språkferdigheten og fagkunnskapen i fag.

Alle må involveres i faglige og sosiale aktiviteter

Alle elevene må oppleve et trygt og anerkjennende klassemiljø hvor alle involveres i både faglige og sosiale aktiviteter har stor betydning for elevenes trivsel og læringsutbytte.

Alfabetisering – elever som ikke kan lese

- Viktig å bruke lydsystemet i morsmålet når elevene skal lære seg lydene i det norske, bruke det bevisst. For eksempel har vi bokstaven S i mange språk.
- Muntlighet er utgangspunktet for å lære seg å lese og skrive.
- Samarbeidsoppgave: dele, vente på tur, samarbeide, snakke sammen, bli enige i hvordan de skal gjøre ting ol. Lurt å sette sammen de med samme språk for de er trygge på sitt morsmål. Benytte skrive og lese situasjoner sammen i gruppe.
- Den største feilen er å gå for fort frem, da kan man miste det grunnleggende i lese og skriveopplæringen som er det helt vesentlige for å klare seg senere.
- Det er også viktig med de eldste elevene, jobbe grundig og variert.

2. TOSPRÅKLIG FAGOPPLÆRING

Særskilt språkopplæring er en samlebetegnelse på særskilt norskopplæring, morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring. Tospråklig fagopplæring er undervisning i ett eller flere fag (for eksempel matematikk, naturfag, samfunnsfag) på norsk og elevens morsmål eller et annet språk eleven kan. Undervisningen blir gitt av tospråklige lærere, og det er læreplanen i det enkelte fag som skal brukes. Undervisning av fag både på morsmål og norsk. Elevene skal få tilbud om særskilt norskopplæring frem til de kan nok norsk til å følge ordinær opplæring. Det er ingen begrensning på hvor lenge eleven kan motta særskilt språkopplæring.

- Målet: er at den tospråklige undervisningen skal bidra til en faglig progresjon mens elevene er i en norskinnlærersfase.
- Det er lettere å tilegne seg kunnskaper på det språket man kan best.
- Elevene kan få fagopplæring på riktig nivå selv om norskferdighetene er begrenset.
- Dette for at elevene ikke skal stoppe opp i sin faglige utvikling. De videreutvikler begrepsapparatet og vokabularet på eget morsmål som gjør det lettere å lære norsk.

Vilkårene for å ha rett til tospråklig fagopplæring

For å ha rett til tospråklig fagopplæring, må eleven ha et annet morsmål enn norsk eller samisk, eleven har ikke tilstrekkelige ferdigheter i norsk til å følge den ordinære opplæringen i skolen, og tospråklig fagopplæring må i tillegg være nødvendig fordi eleven har så begrensede ferdigheter i norsk at han eller hun ikke kan følge den ordinære opplæringen gitt på norsk.

Dynamisk element

Retten til tospråklig opplæring gjelder bare til eleven har tilstrekkelige ferdigheter i norsk til å følge den ordinære opplæringen, og/eller det ikke er nødvendig for eleven å motta tospråklig fagopplæring lenger.

Eleven som mottar tospråklig fagopplæring, skal bli kartlagt underveis i opplæringen. Dette følger av oppl. §§ 2-8 fjerde ledd, og friskoleloven § 3-5 fjerde ledd. Denne kartleggingen legger grunnlaget for at skoleeieren skal kunne vurdere om eleven har fått tilstrekkelige ferdigheter i norsk. I det øyeblikket eleven har tilstrekkelige ferdigheter, bortfaller også retten til tospråklig fagopplæring.

Å inkludere flere språk i lese- og skriveopplæringen gir mangfold i opplæringen. Det gir mer motivasjon og identifisering for elevene å kjenne igjen sitt morsmål.

Film fra Lesesenteret: [Flerspråklighet som ressurs](#) (4:08)

Annen tospråklig støtte

- Der vi ikke klarer å skaffe tospråklærere kan elever med samme morsmål støtte hverandre.
- Læremidler og nettressurser på morsmålet, de kan benytte seg av f.eks. www.morsmal.no og skolekassa.no.

3 måter å jobbe med tospråklig undervisning

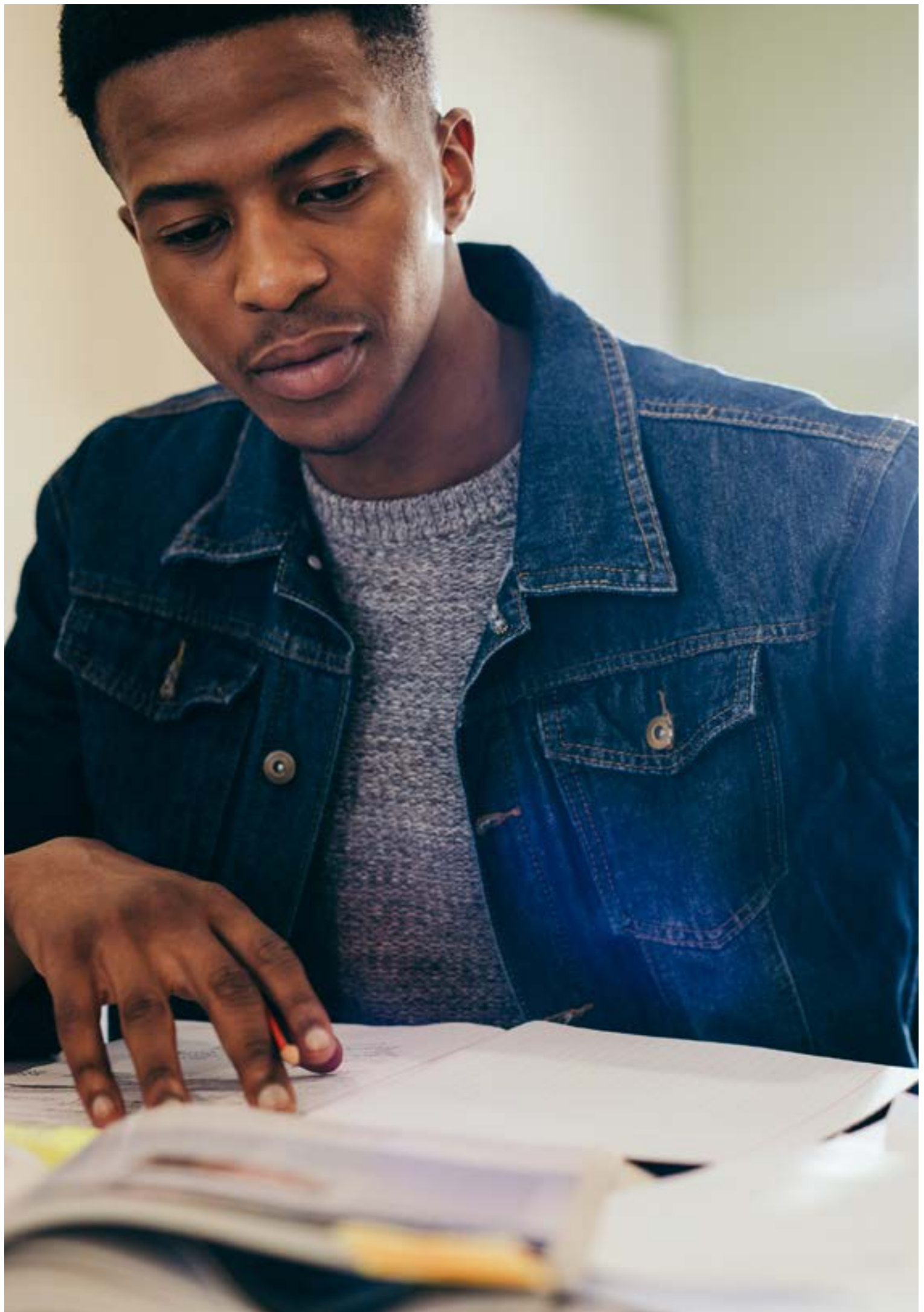
Tospråklig fagopplæring kan gjennomføres

- **før** den ordinære undervisningen
- **underveis** i den ordinære undervisningen
- eller **etter**. Disse tre variantene kan kombineres og tilpasses etter undervisningens innhold og elevenes behov

Mange elever trenger å jobbe med **førforståelse på morsmål**, noe som kan gi elevene en større trygghet i faget, og da er tospråklig fagopplæring før ordinær opplæring viktig. Da kan den tospråklige faglæreren ved bruk av morsmålet sette eleven inn i temaet som skal læres på en mer konkret og begripelig måte, sammenfatte viktig innhold, og fokusere på sentrale ord og begreper som er viktig for temaet.

Hva innebærer det egentlig å være flerspråklig?

Hva kjennetegner flerspråklig kompetanse og praksis? Filmer fra Skrivesenteret: [Å være flerspråklig](#).

3. MORSMÅLSOPPLÆRING

Morsmålsopplæring er opplæring i og på morsmålet. Morsmålsopplæringen skal ta utgangspunkt i Læreplan i morsmål for språklige minoriteter som er en aldersuavhengig og nivåbasert læreplan. Mange elever som får morsmålsopplæring får også opplæring etter læreplan i grunnleggende norsk, og det er naturlig å se disse læreplanene i en sammenheng.

Morsmålsopplæring gis av en tospråklig lærer, og kan gis ved skolen eller ved en annen skole utenom det ordinære time-tallet. Før opplæringen starter, skal det vurderes hvilket nivå i læreplanen for morsmål det skal tas utgangspunkt i. Færder kommune gir ikke ressurser til morsmålsopplæring på nåværende tidspunkt.

4. INNFØRINGSTILBUD TIL NYANKOMNE MINORITETSSPÅKLIGE ELEVER I FÆRDER

Rutiner ved velkomstklassen, Labakken

- Film fra Lesesenteret: Inntakssamtale - nyankomne elevers møte med skolen (10:00).
- Viktig å skape en trygg atmosfære og hyggelig start.
- Møte blikket til eleven.
- Benytte oppmøtetolk eller telefontolk ved første møte med barnet og familien. Kan også være tospråklærer.
- Kontaktlærer og en fra administrasjonen holder samtalen.
- Spør om skolebakgrunn, morsmål og interesser.
- Skolen må be om personnummeret til eleven eller D/ DUF nummer.
- Hvilket morsmål har eleven? Lese, skrive, forstå og snakke?
- Viktig at eleven fortsetter å videreutvikler morsmålet hjemme.
- Kan eleven andre språk? Snakke, lese, skrive og forstå?
- Kan eleven engelsk, kan eleven følge engelsk på trinn med en gang.
- Spør om barnets livshistorie og om familiesituasjonen.

2. Kan være underholdning av barna eks. sang, dans, egenproduserte Power Pointer.
3. På Solsikken deltar ikke elevene på foreldremøtet, men en del foresatte har med barna sine, som er på klasserommet med diverse aktiviteter mens møtet pågår.
4. Hjelpetjenesten og lignende blir invitert. Praktisk informasjon med visuell støtte.
5. Spørsmål og tilbakemeldinger fra foreldre.

- Elevene og søsknene er velkomne og kan for eksempel se på film og tegne mens foreldrene er på møte. De fleste har ikke mulighet til å få barnevakt.
- Tidspunktet er lagt etter når foreldrene slutter på voksenopplæringen, dvs. 16-16.30 slik at de kan dra direkte til møtet.
- Skolen kan vurdere å spandere taxi på de som har vanskeligheter med å komme seg hjem.
- Tospråklærere og tolker må være til stede.
- Invitasjonen kommer både skriftlig og muntlig, ved at tospråklærer ringer.

Rutiner ved overføring til nærskolen

Når eleven nærmer seg måloppnåelse i forventet språkutvikling, ut fra kartlegginger, forberedes en delvis overføring

Forslag til foreldremøter 2 ganger i året

1. God start med bilder av hverdagen, presentasjon av alle voksne, foreldre, barn og ansatte.

til nærskolen. Kontaktlærer for velkomstklassen gjennomfører et overføringsmøte med nærskolen. I en overgangsperiode før eleven overføres helt til nærskolen, har eleven tilhørighet til to skoler. I praksis vil det si to dager i uken på nærskolen, og tre i velkomstklassen. Denne perioden vil normalt vare 6 - 8 uker. Velkomstklassen og nærskolen har kontakt underveis i denne perioden angående trivsel og faglig utvikling.

Etter denne perioden overføres eleven helt til nærskolen.

Rutiner ved velkomstklassen, Borgheim ungdomsskole:

Inntakssamtale

- Bruker UDIRs samtaleguide hvis elevens personnummer er kjent.
- Skolen må be om personnummeret til eleven eller D/ DUF nummer.
- Med på samtalen er kontaktlærer, avdelingsleder, foreldre/foresatte (hvis elev har, ev. barnevern) noen ganger NAV eller FINT og tolk. Helsesykepleier ønsker å delta, derfor inviterer vi henne inn fra nå av.
- I inntakssamtalen går det igjennom IKT-avtale og samtykkeskjema.
- Etter samtalen vises det rundt på skolen.
- Elever som har krav på busskort får lånekort fra skolen til de får eget.

Kartlegging

- Avdelingsleder legger elev inn i UDIRs kartleggingsverktøy og sørger for å legge til rette lærere.
- Ved skolebytte endrer avdelingsleder på avgiverskolen skoletilhørighet på elev.
- Dynamisk, lærere kartlegger gjennom hele året, ferdigstiller semesterslutt vår.
- Kartlegger i samarbeid med tospråklærerne.
- Elevene avslutter undervisning i velkomstklassen når nivå 2 er nådd.

Rutiner

- Samarbeider med rådgiver på 10. trinnselever, slik at søknad VGO blir gjort på riktig måte.

- Avdelingsleder fatter vedtak om plass i velkomstklassen og også vedtak om avvik fra fag- og timefordeling, samt fritak fra vurdering med karakter.
- 10. trinnselever som går i velkomstklassen er også fritatt fra å delta på eksamen.

Foreldremøter

- Det gjennomføres foreldremøte for nye 8. trinnselevers foreldre i mai/juni hvor man gjennomgår viktig informasjon og viser foreldre rundt på skolen.
- Det gjennomføres foreldremøte for alle tidlig høst, hvor også hjelpetjenester blir invitert.
- Tospråklærere og tolker må være til stede.

Fadderordning

- Alle elever i velkomstklassen, har også tilhørighet i en "ordinær klasse".
- Ut fra norskkunnskaper og egne ønsker, avgjøres det hvor mange timer i uka eleven skal være i "sin" klasse. Vanligvis starter eleven med praktisk-estetiske fag eller fag hvor de har høy kompetanse fra før.
- Når eleven får klasse, får de også fadder i klassen. Fadder må underskrive kontrakt med beskrivelse av oppgaven.

En fadder skal:

- ønske eleven velkommen til klassen
- hjelpe eleven med å finne fram til rett rom når klassen har fag utenfor klasserommet
- invitere «fadderbarnet» til å spise sammen med klassen i friminuttet
- ta kontakt i friminuttene og ta «fadderbarnet» med på aktiviteter, spill, samtaler
- være hjelpsom
- vise «fadderbarnet» positiv oppmerksomhet - smil og si hei

Elevene beholder skoleplass ved Borgheim ungdomsskole selv om elevene når måloppnåelse i forventet språkutvikling. De har tilknytning til ordinær klasse i innføringstilbudet og beholder det ut ungdomsskoletiden.

5. KARTLEGGING MINORITETS- SPRÅKLIGE ELEVER

Film fra Lesesenteret: [Kartlegging av nyankomne elever](#) (10:29).

[Ny kompetansepakke for nyankomne elever fra NAFO.](#)

Den nyankomne

- Hva har de av språkkunnskaper fra før?
- Hvilke fagkunnskaper/ferdigheter og interesser har eleven?
- Viktig at det noteres ned for å forstå elevens språkkunnskaper fra før. Vi kartlegger helt fra start norskferdighetene.
- Kartleggingen kan i oppstart være enkel som å spørre om særskilte emner da får man inntrykk av elevenes forståelse og ferdighetene i norsk. Lese en tekst og skrive om seg selv gir oss et inntrykk av lese- og skriveferdigheter på norsk.

Kartlegging

Kartlegging av elevens norskferdigheter skal bidra til å avdekke om eleven har behov for særskilt språkopplæring og i tilfelle hvilke typer språkopplæring eleven har behov for. Når skolen vurderer om en elev trenger særskilt opplæring i norsk, skal de også ta stilling til om eleven har videre behov for innføringstilbudet i velkomstklassen eller tospråklig fagopplæring i ordinær klasse for å kunne følge opplæringen.

Kartleggingen gir også viktig informasjon for å gi tilpasset opplæring. Det er viktig at eleven også kartlegges underveis i opplæringen, og som grunnlag for å avgjøre om eleven kan følge ordinær opplæring.

[Se også plan for kartlegginger i Færder.](#)

Nytt kartleggingsverktøy fra Udir 2021. [Registrer deg i Udir](#) og be skoleleder om tilgang til kartleggingsverktøyet. Lærer kartlegger i samarbeid med tospråk lærer.

[Kartleggingsverktøy i grunnleggende norsk fra Udir.](#)

Kartleggingsverktøyet består av disse hoveddelene:

- Samtaleguider for mottakssamtaler.
- Kartlegging innenfor fem ferdighetsområder:
 - ▶ Lesing
 - ▶ Skrivning
 - ▶ Ordforråd
 - ▶ Muntlig kommunikasjon
 - ▶ Uttale

Leseprøver på ulike språk fra NAFO

Elever med mangelfull skolegang, men med noe skriftspråk erfaring kan få enkel kartlegging fra NAFO.

- [Kartlegging av leseferdighet på morsmål.](#)
- [Innlogging NAFO.](#)

Disse kartleggingsprøvene kan bestilles fra NAFO og er utarbeidet på 17 ulike språk. Disse kan gjennomføres også uten morsmåls lærer, ved at de skal lese noe og skrive noe på morsmål, da hører man om eleven kan lese med flyt.

Dokumentasjon av elevens ferdigheter

Muntlige ferdigheter kan dokumentere ved lydopptak og videoopptak. Viktig med elevmedvirkning, og vise språkmappen med elevarbeid og kartlegging til foresatte slik at de får et innblikk i elevens progresjon og arbeid og hvordan de kan støtte eleven i sin læringsprosess. Språkmappe kan benyttes; benyttes til å samle muntlige og skriftlige arbeider som dokumenterer elevens kunnskaper og ferdigheter.

Kartlegging av skolefaglige ferdigheter

Viktig at elevene får vist kunnskaper de har fra før av. De har livserfaringer og kunnskaper fra ulike livsområder. Elever som har gått på skolen har også skolefaglige kunnskaper.

Det er viktig at alle får vist hva de kan!

Jobbe praktisk og autentisk

Viktig å jobbe i autentiske læringssituasjoner som her benevning av møbler i de ulike rom.

Kartlegging er mer enn språk og fag

Viktig å bli kjent med eleven og hvilke interesser eleven har. Det kan hjelpe eleven å bli med i fellesskapet.

Gjenkjennelig og meningsfull undervisning

Elevenes læringsutbytte vil ha sammenheng mellom gjenkjenning og om undervisningen er meningsfull for dem. Undervisningen må tilrettelegges slik at elevene ser sammenhengen mellom norsk og sitt morsmål og sine kunnskaper og erfaringer.

6. LÆREPLAN I GRUNNLEGGENDE NORSK FOR SPRÅKLIGE MINORITETER

En aldersuavhengig overgangsplan. Planen er delt i tre nivåer. Når elevene har nådd målene i læreplanens nivå 3, skal de følge ordinær norskopplæring og bli vurdert i samsvar med denne.

- Læreplan i grunnleggende norsk for språklige minoriteter.
- Fagets relevans.
- Hva er nytt i planen.

Verdigrunnlaget for opplæringen

Grunnleggende norsk for språklige minoriteter er et sentralt fag for kulturforståelse, kommunikasjon, danning og identitetsutvikling. Faget skal bidra til å gi elevene et solid språklig, kommunikativt og faglig grunnlag som gjør dem i stand til å delta i sosiale fellesskap og i ordinær opplæring i alle fag. Slik kan faget legge grunnlaget for samfunnsdeltakelse og videre kvalifisering for yrkesliv.

Alle fag skal bidra til å realisere verdigrunnlaget for opplæringen. Gjennom arbeid med faget skal elevene oppleve at det å kunne flere språk er en ressurs i skolen og i samfunnet. Grunnleggende norsk for språklige minoriteter skal bidra til at alle elever får like muligheter til å delta i skolen og i samfunnet og legger på den måten til rette for livsmestring, medvirkning og demokratisk deltagelse. Faget skal anerkjenne og bygge videre på elevenes språklige og kulturelle erfaringer og ferdigheter. Slik kan faget ivareta og styrke menneskeverdet og identiteten til den enkelte, og det kulturelle mangfoldet og fellesskapet i skolen og i samfunnet som helhet.

Kjerneelementer

Kjerneelementene i grunnleggende norsk for språklige minoriteter rammer inn det mest betydningsfulle innholdet i faget og beskriver det elevene må lære for å kunne mestre å anvende faget.

Muntlig kommunikasjon

Elevene skal utvikle muntlige ferdigheter som gjør dem i stand til å delta i sosiale fellesskap og i læring. De skal lytte etter og gjenkjenne lyder, forstå norsk tale og utvikle ordforråd og begrepsapparat. Elevene skal få erfaring med å kommunisere på norsk i ulike sammenhenger, og reflektere over muntlig språkbruk.

Språklæring

Elevene skal utvikle kunnskaper om hva det innebærer å lære seg et nytt språk. De skal bruke språklæringsstrategier for å utvikle språkferdighetene sine, og de skal kunne sammenligne norsk med språk de kan fra før. Dette omfatter både språket som system og språket i bruk.

Lesing

Elevene skal utvikle leseferdigheter på norsk og utvikle og utvide ordforråd og begrepsapparat i ulike fag gjennom å lese egnede tekster i ulike sjangre. De skal utvikle lesestrategier og reflektere over tekster.

Skriftlig tekstsaking

Elevene skal utvikle skriveferdigheter på norsk og utvikle og utvide ordforråd og begrepsapparat i ulike fag gjennom å skrive tekster i ulike sjangre og for ulike formål. Filmer fra Skrivesenteret: [Å være flerspråklig](#).

Språk og teknologi

Elevene skal benytte ulike norskspråklige og flerspråklige digitale hjelpemidler for å utvikle språkferdigheter på norsk. De skal vurdere ulike digitale kilder.

Språklig og kulturelt mangfold

Elevene skal oppleve at språklig og kulturelt mangfold er en ressurs i opplæringen. De skal oppøve et sammenlignende perspektiv på norsk og språk de kan fra før. Elevene skal gjøre seg kjent med og samtale om noen trekk ved norsk kultur i nåtid og fortid, og deres egne erfaringer fra Norge og andre kulturer de kjenner kan gi viktige perspektiver i refleksjon over sammenhengen mellom språk, identitet og kultur.

Verdier og prinsipper

Faget grunnleggende norsk for språklige minoriteter skal bidra til at alle elever får like muligheter til å delta i skolen og i samfunnet. Slik legger faget til rette for medvirkning og demokratisk deltakelse.

Faget skal ta utgangspunkt i elevenes ressurser og anerkjenne den enkelte elevs erfaringer, kompetanser og forutsetninger. Slik ivaretas og styrkes menneskeverdet og identiteten til den enkelte, og det kulturelle mangfoldet og fellesskapet i skolen og samfunnet som helhet.

Tverrfaglige temaer

Folkehelse og livsmestring

I faget grunnleggende norsk for språklige minoriteter handler det tverrfaglige temaet folkehelse og livsmestring om å utvikle elevenes evne til å uttrykke seg muntlig og skriftlig på norsk. Dette gir mulighet til å utforske og uttrykke egne tanker, erfaringer og følelser, og til å håndtere mellommenneskelige relasjoner i språklige og kulturelt sammensatte fellesskap. Arbeid med tekster kan både bekrefte og utfordre elevenes selvilde og dermed bidra til deres identitetsutvikling. Arbeid med språk og språkbruk kan gi elevene nye perspektiver på språklig identitet.

Demokrati og medborgerskap

I faget grunnleggende norsk for språklige minoriteter handler det tverrfaglige temaet demokrati og medborgerskap om å utvikle elevenes evne til å uttrykke seg muntlig og skriftlig på norsk. Dette gjør det mulig for elevene å holde seg informert, gjøre seg opp sine egne tanker og meninger og å forstå og delta i samtaler, diskusjoner og samfunnsliv. Arbeid med tekster kan gi elevene innblikk i andre menneskers livssituasjon og perspektiver, noe som kan legge grunnlag for forståelse, toleranse og konstruktiv samhandling med andre mennesker.

Grunnleggende ferdigheter

Muntlige ferdigheter

Muntlige ferdigheter i grunnleggende norsk for språklige minoriteter dreier seg om å øve opp grunnleggende kommunikativ kompetanse som gjør det mulig å samhandle og delta, om å bruke samtale for å utforske og få innsikt, om å mestre ulike muntlige sjangre, og om å reflektere over muntlig språkbruk.

Utviklingen av muntlige ferdigheter innebærer en progresjon fra grunnleggende lytte- og uttaleferdigheter, og enkle

samtaler og språkhandlinger, til forståelig uttale og mestring av et stadig mer presist språk og mer komplekse muntlige sjangre.

Faget har et særlig ansvar for utviklingen av muntlige ferdigheter på norsk.

Å kunne skrive

Å kunne skrive i grunnleggende norsk for språklige minoriteter dreier seg om at eleven skal øve opp grunnleggende skrivekompetanse på norsk for å kommunisere, utforske, lære, ytre seg og uttrykke seg kreativt. Skrivningen skal være tilpasset innhold, form og formål.

Utviklingen av å kunne skrive innebærer en progresjon fra grunnleggende bokstav- og tekstkunnskap til planlegging, utforming og bearbeiding av mer komplekse tekster.

Faget har et særlig ansvar for ferdigheten å kunne skrive på norsk.

Å kunne lese

Å kunne lese i grunnleggende norsk for språklige minoriteter dreier seg om å øve opp grunnleggende lesekompetanse på norsk, om å lese for læring, opplevelse og innlevelse, om å øve opp gode lesestrategier, og om å reflektere over teksters innhold, form og formål.

Utviklingen av å kunne lese innebærer en progresjon fra grunnleggende avkoding og forståelse av enkle tekster til lesing av og refleksjon over mer komplekse tekster i ulike sjangre. Elevene skal også lese og forstå tall, tabeller og diagrammer.

Faget har et særlig ansvar for ferdigheten å kunne lese på norsk.

Digitale ferdigheter

Digitale ferdigheter i grunnleggende norsk for språklige minoriteter dreier seg om å utvikle grunnleggende digitale ferdigheter, om å bruke digitale ressurser i språklæring, informasjonsinnhenting, lesing, tekstskaping og kommunikasjon.

Utviklingen av digitale ferdigheter innebærer en progresjon fra å utforske ulike digitale ressurser til aktiv bruk og vurdering av digitale verktøy og ressurser i kommunikasjon og læringsarbeid.

7. KOMPETANSEMÅL OG VURDERING NIVÅ 1-3

Kompetansemål etter nivå 1

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne:

- bruke ord og uttrykk for å hilse, introdusere seg, be om noe, takke og uttrykke følelser og behov
- bruke fraser om personlige og hverdagslige emner
- forstå og bruke grunnleggende begreper og fagord
- delta i enkle samtaler om kjente emner fra hverdagslivet og fra ulike fag med støtte fra kontekst og samtalepartner
- gjenkjenne og utforske norske språkklyder og norsk stavelsesstruktur, trykk og intonasjon
- utforske grunnleggende mønstre for norsk rettskriving, formverk og setningsstruktur
- utforske og bruke strategier som støtter innlæring av språklig innhold, form og bruk i norsk
- bruke store og små bokstaver
- knytte bokstaver til lyder og trekke lyder sammen til ord i lesing og skriving
- skrive enkle setninger og tekster
- lese enkle alderstilpassede tekster om kjente temaer og med faglig innhold
- uttale, lese og bruke norske tall
- utforske ulike digitale ressurser og verktøy i kommunikasjon, og som støtte i språk- og faglæring
- sammenligne ord og uttrykk på norsk med andre språk eleven kjenner
- samtale om noen kunst- og kulturuttrykk fra ulike land og kulturer

Underveisvurdering nivå 1

Underveisvurderingen skal bidra til å fremme læring og til å utvikle kompetanse i faget. Elevene viser og utvikler kompetanse i grunnleggende norsk for språklige minoriteter på nivå 1 når de bruker innøvde ord og fraser, og når de kommuniserer om kjente temaer i situasjoner hvor de får støtte fra konteksten og samtalepartneren. Elevene viser og utvikler også kompetanse når de bruker strategier som støtter forståelse og bruk av norsk, og når de sammenligner ord, uttrykk og grunnleggende språkmønstre på norsk med andre språk de kjenner.

- Læreren skal legge til rette for elevmedvirkning og stimulere til lærelyst gjennom å la elevene prøve seg fram, være kreative og bruke språket i forskjellige situasjoner.
- Læreren og elevene skal være i dialog om elevenes utvikling i grunnleggende norsk for språklige minoriteter. Med utgangspunkt i kompetansen elevene viser, skal de få mulighet til å sette ord på hva de opplever at de får til, og

hva de får til bedre enn tidligere.

- Læreren skal gi veiledning om videre læring og tilpasse opplæringen slik at elevene kan bruke veiledningen for å kunne utvikle ferdigheter i å lese, skrive og uttrykke seg muntlig på norsk.

Kompetansemål etter nivå 2

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne:

- delta i samtaler om hverdagslige og faglige kjente emner
- forstå og samtale om hovedinnholdet i muntlige tekster
- uttale ord og setninger på en forståelig måte med funksjonell bruk av trykk og intonasjon
- bruke et egnet ordforråd for kjente faglige emner
- gi uttrykk for egne meninger skriftlig og muntlig
- bruke grunnleggende regler for norsk rettskriving, formverk og setningsstruktur
- bruke strategier som støtter innlæring av språklig innhold, form og bruk i norsk
- bruke hele sin samlede språkkompetanse i eget læringsarbeid
- lese og formidle innholdet i ulike skjønnlitterære og faglige tekster
- lese enkle tabeller og grafiske framstillinger
- forstå og bruke tall og grunnleggende matematiske begreper
- skrive og strukturere ulike tekster · bruke digitale ressurser og verktøy i kommunikasjon og læringsarbeid
- samtale om hvordan språk kan uttrykke og skape holdninger
- samtale om språklig variasjon og mangfold i Norge
- beskrive kunst- og kulturuttrykk fra ulike land og kulturer og samtale om likheter og forskjeller

Kompetansemål etter nivå 3

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- snakke norsk med funksjonell uttale
- gjenfortelle hovedinnholdet i muntlige tekster
- uttrykke seg med sammenheng.
- følge opp og bygge videre på andres samtalebidrag i hverdagslige og faglige samtaler.
- bruke et faglig ordforråd
- begrunne og argumentere for egne meninger muntlig og skriftlig
- gjenkjenne virkemidler i ulike muntlige og skriftlige sjangre
- utforske vanlige former for tvetydig kommunikasjon i norsk
- bruke sentrale regler for rettskriving, formverk og setningsstruktur
- reflektere over egen flerspråklighet og dens betydning for egen læring av fag og språk
- reflektere over innhold, form og formål i ulike tekster.
- bruke strategier som støtter innlæring av språklig innhold, form og bruk i norsk · lese for å oppleve, få innsikt og lære
- lese grafiske framstillinger
- skrive tekster i ulike sjangre, med ulikt formål og med ulike uttrykksformer
- bruke og vurdere ulike digitale ressurser i kommunikasjon og læringsarbeid
- sammenligne humor, ironi og metaforer i ulike språk og kulturer
- reflektere over hvordan språk kan uttrykke og skape holdninger til enkeltindivider og grupper
- samtale om holdninger til ulike språk og talespråksvarianter i Norge
- utforske et utvalg kunst- og kulturuttrykk fra ulike land og kulturer

Underveisvurdering nivå 3

Underveisvurderingen skal bidra til å fremme læring og til å utvikle kompetanse i faget. Elevene viser og utvikler kompetanse i grunnleggende norsk for språklige minoriteter på nivå 3 når de kommuniserer på norsk muntlig og skriftlig. Videre viser og utvikler de kompetanse når de tilpasser språket til mottaker, formål og situasjon. De viser og utvikler også kompetanse når de vurderer virkemidler i muntlige, skriftlige og sammensatte tekster, og når de bruker digital kompetanse som støtte for språkbruk og språklæring. Elevene viser og utvikler også kompetanse når de bruker hensiktsmessige læringsstrategier og bruker sin flerspråklighet som ressurs i eget læringsarbeid.

- Læreren skal legge til rette for elevmedvirkning og stimulere til lærelyst gjennom å la elevene prøve seg fram, være kreative og bruke språket i stadig forskjellige situasjoner.
- Læreren og elevene skal være i dialog om elevens utvikling i grunnleggende norsk for språklige minoriteter. Med utgangspunkt i kompetansen elevene viser, skal de få mulighet til å sette ord på hva de opplever at de får til, og hva de får til bedre enn tidligere.
- Læreren skal videre legge til rette for at elevene medvirker i egen og andres læring ved at de får reflektere over og samtale om egne og andres muntlige og skriftlige tekster ut fra faglige kriterier.
- Læreren skal gi veiledning om videre læring og tilpasse opplæringen slik at elevene kan bruke veiledningen for å utvikle språk-, fag- og kulturkompetanse slik at de blir i stand til å delta i norsk skole.

8. NETTRESSURSER

Opplæring i fag – her har vi samlet flerspråklige ressurser delt inn etter ulike fag (blant annet realfag og utvalgte yrkesfag).

Tema morsmål er et nettsted for morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring. Nettsiden har flerspråklige ressurser på 15 språk, artikler og informasjon til lærere og foreldre.

Skolekassa.no er en lenkeportal med ressurser fra ulike tilbydere i fagene norsk, samfunnsfag, matematikk, naturfag og engelsk på 7 ulike språk. I tillegg finner du flerspråklige nyhetssendinger, ordbøker og apper.

Språkmiljø

Boktips: småbøker til veiledet lesing på nivå:

[Kaleido små bøker nivå 1-4](#)

[Leseunivers småbøker nivå 1-11](#)

[Damms leseunivers](#)

[FLORO – et flerspråklig utredningsverktøy](#)

Lenker til tester til flerspråklige elever fra Trondheim kommune:

[Kartleggingsprøve for flerspråklige elever 5-7. trinn.](#)

[Kartleggingsprøve for flerspråklige elever 3-4. trinn.](#)

[Kartleggingsprøve for flerspråklige elever 2. trinn.](#)

[Vurdering av forskjellige tester](#)

[Flerspråklighet og tilrettelegging i grunnskolen](#)

[Informasjon til nyankomne: Barnehage og opplæring i Norge](#)

[Læringsressurser](#)

[Nettressurser - Trondheim kommune](#)

[Minoritetsspråklige elever og flyktninger i skolen](#)

[Minoritetsspråk og flerspråklighet - en håndbok i utredning og vurdering \(Espen Egeberg\)](#)

9. KILDER

- <https://sprakloyper.uis.no/>
- <https://nafo.oslomet.no/barnehage/sprakarbeid/>
- <https://skolekassa.no/>
- <https://www.udir.no/lk20/nor07-02/kompetanse-maal-og-vurdering/kv99>
- https://www.udir.no/globalassets/filer/tall-og-forskning/rapporter/2013/kartlegging-av-innforingstilbud_sluttrapport.pdf
- <https://nafo.oslomet.no/videregaende/saerskilt-sprakopplaering/>
- <https://nafo.oslomet.no/norskopplaering-med-flerspraklig-stotte/>
- <https://utdanningsforskning.no/artikler/2015/den-flerspraklige-elev/>

Telefon: 33 39 00 00
postmottak@faerder.kommune.no
www.færder.kommune.no
Kommune nr.: 3811 | Org.nr 817 263 992

**FÆRDER
KOMMUNE**
– med vind i seilene